

vergadering **C30**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 14 oktober 2021

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de representatie van mensen met een functiebeperking in de media – 4596 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de beeldvorming van mensen met een beperking op de VRT – 107 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de verplichte voorafgaande uitzending in open net in het kader van de stimuleringsregeling – 7 (2021-2022)	12
VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over gokreclame op de VRT – 114 (2021-2022)	15
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de Brussels Declaration en de bescherming van journalisten – 189 (2021-2022)	22

**VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de representatie van mensen met een functiebeperking in de media
– 4596 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Maurits Vande Reyde aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de beeldvorming van mensen met een beperking op de VRT
– 107 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Op 16 september laatsleden heeft comedian William Boeva getuigd in de Cooke & Verhulst Show over een bijzonder denigrerend en discriminerend voorval dat hij meemaakte, wellicht niet het enige in zijn leven, vanwege zijn fysieke handicap. Zijn schrijnende getuigenis liet niemand onberoerd. Ze toont hoe belangrijk het is dat we dringend werk maken van een sterk integraal inclusiebeleid. Representatie van mensen met een functiebeperking is een heel belangrijk element. Op 28 januari 2021 hebben we nog gedebatteerd in deze commissie over de nieuwe beheersovereenkomst van de VRT. En ook de representatie van personen met een handicap op de VRT voor en achter de schermen kwam aan bod. Uit het jaarverslag 2020 van de VRT blijkt dat 1,5 procent van de scherm-aanwezigheid ingevuld wordt door mensen met een beperking. De Beheersovereenkomst 2021-2025 die wij net hebben afgesloten focust op een streefdoel naar 2 procent. Een hoger streefcijfer kunnen we alleen maar toejuichen. Een verhoogde aanwezigheid van personen met een handicap is belangrijk omdat de media, en zeker de VRT, ons venster op de samenleving zijn in al haar diversiteiten.

Kwantiteit is één aspect. Minstens even belangrijk is de kwaliteit van de representatie. De minister haalde in de commissievergadering van 28 januari 2021 al aan dat de VRT focust op drie pijlers als het over dit thema gaat. Pijler 1: de persoon met een beperking wordt getoond in functie van een handicap, waar dat maatschappelijk relevant is. Pijler 2: mensen met een beperking laten zien, niet exclusief in informatieve programma's, maar met het oog op verbinding, empathie en een beter begrip van hun leefwereld. De derde pijler – en daar heeft mijn vraag betrekking op – is dat de VRT op een inclusieve manier mensen met een beperking laat zien, zonder dat hun aanwezigheid specifiek in functie van hun handicap is. Dat is belangrijk om mensen bewust en onbewust duidelijk te maken dat we mensen niet alleen op het scherm brengen vanwege hun handicap, maar dat men iedereen inclusief laat deelnemen aan onze maatschappij. Op die manier benadrukt de VRT dat mensen met een beperking een evidente, productieve, zelfs essentiële schakel zijn van onze maatschappij. Door niet te focussen op hun handicap, maar door hen een evidente plaats te geven in bijvoorbeeld soapseries zoals Thuis, zoals dat in het verleden al gebeurde, kan de VRT actief bijdragen tot het versterken van positieve beeldvorming. Vandaar mijn drie vragen, minister.

Heeft de VRT ondertussen een actieplan ontwikkeld om het streefdoel van 2 procent te halen? Zo ja, wat omvat dat actieplan en wat is de timing voor de uitrol?

Op welke manier zal de VRT bij het streven naar en werken aan de 2 procent, focussen op de derde pijler?

Op welke manier gaat u alle mediabedrijven proberen te sensibiliseren om de representatie van mensen met een beperking in de media te verbeteren?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Dank, minister en collega's, om hiernaar te luisteren. We hebben het er al eerder over gehad tijdens de debatten over de beheersovereenkomst van de VRT enkele maanden geleden. Ik had toen ook het voorbeeld gegeven van een traject dat door de BBC gelopen is om er juist voor te zorgen – collega Segers heeft dat zonet voortreffelijk naar voren gebracht – dat mensen met een beperking niet zozeer vanwege hun beperking in beeld worden gebracht maar wel vanwege de dingen die ze wél kunnen. Hun talenten, hun expressie, hun vaardigheden, enzovoort. Dat soort zaken.

Als je nu kijkt naar de streefcijfers die gehanteerd worden, ook voor de VRT, voor mensen met een beperking, dan ging het in het verleden vooral over kwantitatieve dingen: hoe vaak komen mensen met een beperking in beeld? Maar de echte angel om tot echte inclusie en representatieve beeldvorming te komen, ligt in de kwalitatieve vertegenwoordiging. En dat wil eigenlijk zeggen dat je zoveel mogelijk mensen met een beperking in beeld moet brengen vanwege dingen die ze wel kunnen.

Ik haal een paar voorbeelden aan. Denk bijvoorbeeld aan een weervrouw op de BBC of een gastpresentator met een beperking. Dat soort dingen, zeg maar autoriteitsfuncties. Als er nu in programma's mensen met een beperking zijn, zie je heel vaak ofwel een afbeelding vanwege een soort 'ochgottekes-ocharme'-rol, ofwel het tegenovergestelde: de superheld, de persoon met een beperking die desondanks alles kan. Dat zijn, voor alle duidelijkheid, vaak goede en goedgemaakte programma's, maar een meer kwalitatieve benadering is echt nodig. Collega Segers haalt terecht de getuigenis aan van William Boeva, die dat op voortreffelijke wijze naar aanleiding van een zeer jammerlijk voorval naar voren heeft gebracht. De boodschap die hij daar brengt kan structureel zeer nuttig zijn.

Minister, u hebt in de beheersovereenkomstdebatten al aangegeven dat u daar werk van zou maken, dat u het voorbeeld van de BBC zou bestuderen. Ik herinner mij dat tijdens dezelfde zitting de CEO van de VRT Frederik Delaplace heeft gezegd dat hij dat zeer interessant vond en ging opnemen. Ik heb daar zelf met sommige mensen van de VRT over gesproken. Zij geven ook aan dat zij op die weg willen verder gaan. Is dat al verder geconcretiseerd en kunnen we naar een traject gaan waar die kwantitatieve benadering in de toekomst ook kwalitatief zal worden ingevuld, zodat we uiteindelijk kunnen komen, zoals bij de BBC, tot mensen met een beperking die echt in autoriteitsfuncties zitten en hen kunnen afbeelden op een manier waarbij we kunnen zien wat ze wel kunnen in plaats van wat ze niet kunnen?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, dank u voor de vragen over een zeer belangrijk thema: personen met een handicap en de beeldvorming van die personen met een handicap, en dan specifiek in de klassieke mediabedrijven. Sociale media zijn daar ook belangrijk voor, maar jullie vragen hebben daar geen rechtstreekse betrekking op. Ze kunnen daar wel een rol spelen.

Ik zal focussen op de klassieke media en starten met de VRT, de publieke omroep, die ook in dit soort zaken een voorbeeldfunctie moet hebben en ook heeft. Ik verwijs naar de relevante passage in de beheersovereenkomst omdat hij goed het opzet uitdrukt. Daar staat te lezen: "De VRT verzekert de herkenbaarheid van haar aanbod. Ze reflecteert met meer ambitie de diversiteit in de samenleving met bijzondere aandacht voor de schermaanwezigheid van vrouwen, personen met een buitenlandse herkomst, ouderen, mensen in armoede, mensen met diverse seksuele identiteiten en personen met een handicap. De VRT engageert zich om mensen meer inclusief te tonen, en niet enkel in functie van hun specifieke handicap, geaardheid, achtergrond, leeftijd, enzovoort." Dat maakt deel uit van de operationele doelstelling 2.2 die gaat over het feit dat de VRT ambitieus inzet op

de representativiteit en de toegankelijkheid van haar aanbod. Kort gezegd: de VRT is er voor alle Vlamingen.

De VRT engageert zich om de omroep van en voor iedereen in Vlaanderen te zijn. De specifieke key performance indicator (KPI) uit de beheersovereenkomst stelt dat de schermaanwezigheid van mensen met een handicap tegen 2025 van 1,5 procent naar 2 procent moet verhogen. Ook op het vlak van het eigen personeel moet men evolueren richting 2 procent mensen met een handicap.

Het is natuurlijk juist dat de representatieve weergave van personen met een handicap op televisie, in de media, niet alleen een kwantitatief aspect heeft maar uiteraard ook een kwalitatief aspect. Er zijn verschillende manieren om dat te doen.

Een eerste manier is om personen met een handicap specifiek daarom in beeld te brengen, om zo een specifieke problematiek aan te kaarten. Een mooi voorbeeld daarvan konden we zien in Factcheckers, waar Britt Van Marsenille met een rolstoel een traject met het openbaar vervoer deed en op een bijzonder emotionele en pertinente manier toonde hoe het is om met een handicap te reizen, het openbaar vervoer te nemen. Dat is het naar voren brengen van een specifieke problematiek rond personen met een handicap. Dat is heel belangrijk.

De tweede manier gaat ook over de specifieke behandeling van personen met een handicap, maar dan om tot meer begrip, tot meer verbinding te komen. Een typisch voorbeeld hiervan is Down the road, dat op een prachtige manier personen met het downsyndroom in beeld brengt.

Het derde, en daar gaan de vragen vooral over, is het in beeld brengen van personen met een handicap op zo'n manier dat de handicap eigenlijk een zijverschijnsel is, eigenlijk een bijna irrelevant kenmerk, waarbij iemand een handicap heeft zoals anderen bruin haar hebben, of kaal zijn, of groot of klein zijn. Dit is voor de representatie van personen met een handicap natuurlijk erg belangrijk. Internationaal zijn er daarvan heel mooie voorbeelden, zoals dat van BBC-weer-vrouw Lucy Martin.

Ik weet ook niet of jullie naar Sex Education op Netflix kijken. Indien jullie dat niet doen, doen jullie kinderen of tieners in jullie omgeving dat misschien. Voor de fans van Sex Education: daar heb je het personage Isaac, een jongen die in het trailerpark woont naast een van de hoofdrolspeelsters, Maeve. Die wordt gespeeld door George Robinson, een 24-jarige jongen die vijf jaar geleden verlamd raakte door rugby. Wat is nu het interessante aan dat personage? Het is een anekdote, maar die wijst wel op een goede wijze op wat er moet gebeuren. Hij is heel duidelijk een persoon met een handicap, hij zit in een rolstoel, maar dat is eigenlijk totaal niet aan de orde in dat programma. Het gaat over de seksualiteitsbeleving van jonge mensen. Hij is een van die jongeren. Hij is daar mee bij betrokken. Hij maakt grapjes, hij wordt soms belachelijk gemaakt, zoals iedereen in dat programma. Hij is 'one of the boys'. Dat is heel mooi gedaan.

Dat lijkt me een mooi voorbeeld voor wat de VRT en onze Vlaamse private media kunnen en moeten doen. Het gebeurt al. Denken we bijvoorbeeld aan het personage Luc Bomans uit Thuis. Op een bepaald moment was die het slachtoffer van een ongeval en was hij daardoor zwaar gehandicapt. Hij werd ook op die manier in beeld gebracht. Er kan echter natuurlijk nog meer gebeuren. De VRT engageert zich er ook toe, in uitvoering van de beheersovereenkomst, om dat te doen. Via workshops en concreet advies krijgen programmamedewerkers tips om mensen met een handicap vaker te tonen in rollen die net niet met de handicap te maken hebben, en hen te tonen als volwaardig lid van de samenleving, met al hun kwaliteiten. Dat kan natuurlijk op verschillende manieren. Dat kunnen vanzelfsprekend mensen zijn die bij de VRT werken en op het scherm komen, maar evengoed kan dat gaan over deelnemers, gasten, experts of personages in een

van de programma's. Ik verwees al naar Luc Bomans. Een ander bekend voorbeeld is er in *Undercover*, waar Benny Claessens Filip Simons speelt. Ook bij *First dates op Eén* is er ruimte voor mensen met een handicap.

Het actieplan dat nu wordt uitgewerkt, zal daar nog ambitieuzer op doorgaan. De VRT is daar volop aan bezig, ook in samenwerking met GRIP vzw (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap), de organisatie van personen met een handicap. Het zou natuurlijk zeer mooi zijn als er ook eens een schermgezicht zou komen met een handicap. Dat is iets wat absoluut in de gedachten zit bij de VRT. Zij zouden eigenlijk graag tegen 2023 een nieuw schermgezicht voorstellen aan het publiek. Dat hangt natuurlijk van veel zaken af. Je moet tijd hebben om de juiste mensen te vinden, de gepaste coaching en training te geven. Het moeten natuurlijk topschermgezichten zijn, die van topkwaliteit zijn in hun job. Het is nu de ambitie van de VRT om dat daadwerkelijk te doen.

Als het gaat over mensen met een handicap in een autoriteitsfunctie of die als expert naar voren worden geschoven, bijvoorbeeld in praatprogramma's, in duidingsprogramma's of in het tv-nieuws, is de VRT actief op zoek om de eigen Expertendatabank uit te breiden, via het eigen netwerk van de diversiteitsexperten en ook via de Expertendatabank van de Vlaamse overheid. Dat gebeurt ook in nauw overleg met GRIP vzw.

Dat is wat nu allemaal gebeurt, maar vergeet ook niet dat de VRT het afgelopen jaar, ook vanuit die sterkere nadruk in de beheersovereenkomst op dit thema, al belangrijke stappen heeft gezet. Ik geef gewoon één voorbeeld: de cijfers van de Paralympische Spelen afgelopen zomer. Ik kan u daarover meegeven dat op televisie 17 uur en 36 minuten zendtijd werd besteed aan het aanbod over de Paralympics, tegenover 7 uur en 47 minuten in 2018. Dat is dus meer dan een verdubbeling. Dat is wel een sterk resultaat. De meeste uitzendingen bereikten ook meer dan 200.000 kijkers, met pieken tot 378.116 kijkers. Op dat vlak zijn er dus toch ook indrukwekkende cijfers, die aangeven hoe belangrijk dit allemaal is voor de VRT.

Dit is natuurlijk geen zaak van de VRT alleen. Het spreekt voor zich dat dit een taak is voor de hele mediasector en dat wij daar ook als samenleving, en als politici, een rol in kunnen spelen, onder meer via onze eigen communicatie, via social media en dergelijke meer. Ook het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) speelt hierin een belangrijke rol. Zij hebben verschillende initiatieven die daaraan bijdragen. Zij hebben bijvoorbeeld een sectordag georganiseerd enkele maanden geleden, 'Iedereen in beeld', die precies inging op die representativiteit van onder meer personen met een handicap. Zowel de minister-president, vanuit zijn bevoegdheid voor film, als ikzelf hebben daar ook het woord genomen om te pleiten voor meer ambitie in heel de mediasector rond betere representatie van personen met een handicap.

Er is ook het DisABILITY Film Festival in Leuven, dat specifiek hierop ingaat. Er zijn inspanningen rond audiodescriptie en ondertiteling die meer gaan over toegankelijkheid. Want ook de toegankelijkheidsrichtlijn wordt natuurlijk omgezet. We sluiten binnenkort ook een nieuwe beheersovereenkomst af met het VAF waarin ook dit domein van diversiteit en inclusie van personen met een handicap met stip genoteerd zal staan, omdat dit ook voor het VAF een belangrijk element zal zijn bij de financiering van fictie, maar ook documentaires en dergelijke meer, en film vanzelfsprekend.

De vraag is ook hoe we nog verder kunnen gaan in het sensibiliseren van private mediabedrijven. Ik denk dat dat een juiste insteek is. We gaan dat niet via een decreet opleggen in private mediabedrijven. Sensibiliseren is inderdaad het codewoord. Ik kan jullie misschien het volgende meegeven. Toen er vorige week

geen commissievergadering Media was, heb ik daar gebruik van gemaakt om naar een studiedag te gaan van de Vlaamse Federatie van Gehandicapten (VFG). Daar heb ik precies over dit thema ook een lezing gegeven. Ik denk dat het belangrijk is om ook op dat soort publieke events het woord daarover te nemen om aan te geven dat dit belangrijk is en dat ook de private mediabedrijven daar een belangrijke rol in te spelen hebben.

Wat daar ook uiterst relevant voor is, is de betrokkenheid van personen met een handicap zelf. Want personen met een handicap, dat is op dat vlak eigenlijk zeer gelijkaardig aan mijn andere bevoegdheid Jeugd, de jongeren. Wij spreken heel vaak over hen en wij spreken veel te weinig mét hen. Vandaar dat die rechtstreekse contacten met die mensen zeer belangrijk zijn en dat wij ons natuurlijk ook goed laten adviseren door organisaties waar die mensen met een handicap ook het woord nemen.

Ik heb al verwezen naar GRIP vzw. Er is ook Niets Over Ons Zonder Ons (NOOZO), een ander orgaan dat adviezen formuleert aan de Vlaamse overheid. NOOZO is overigens als projectwerking uit GRIP ontstaan en bundelt de kennis en inzichten van meer dan twintig handicaporganisaties. Hun adviezen worden geformuleerd door personen met een handicap zelf en zijn dus praktijkgericht en zeer waardevol. Ze worden ook gepubliceerd en ze worden ook zeker ter harte genomen door de Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw zeer uitgebreid antwoord, dat wat mij betreft alleszins absoluut vanuit de juiste ingesteldheid vertrekt, vanuit het juiste perspectief.

Zoals u aangeeft, is het heel belangrijk dat we, als we echt willen gaan naar een inclusieve samenleving, vooral mét mensen met een handicap spreken over hoe zij het zien om deel uit te maken van, en gerepresenteerd te worden in de media.

Ten tweede ben ik heel verheugd dat u die brede, integrale visie, die volgens mij echt nodig is, ook belangrijk vindt. Dat blijkt uit uw antwoord met betrekking tot de nieuwe beheersovereenkomst met het VAF. Het is zeer goed dat u die blik heel ruim ziet. Ik kijk ernaar uit om die beheersovereenkomst te bekijken en te zien wat daarin zal worden opgenomen met betrekking tot representatie van mensen met een handicap.

U gaf ook heel terecht aan dat we ook moeten kijken naar sociale mediabedrijven. Ik impliceerde in mijn vraag eigenlijk ook niet alleen de klassieke media, maar ook die sociale mediabedrijven. Daar denk ik wel dat we nog een hele weg te gaan hebben om die dialoog op te zetten. Maar laat ons zeker en vast ook al beginnen met de klassieke mediabedrijven. En wat Streamz betreft verwees u bijvoorbeeld naar Sex Education. Isaac is daar een van mijn favoriete personages – mijn jongste zoon is ook een Isaac. Maar die George Robinson doet dat fantastisch. Ik denk dus dat we daar ook het gesprek met Streamz over moeten kunnen aangaan.

Het is ook zeer goed om te horen dat de VRT samen met GRIP bezig is om dat actieplan uit te werken. En wat me bijzonder verheugt, is te horen dat de VRT de ambitie heeft om een persoon met een handicap als topschermgezicht te engageren, te introduceren. Daar kijk ik heel erg naar uit.

U gaf de VRT complimenten met betrekking tot de berichtgeving over de Paralympics. Ook ik was daar zeer verheugd over. Daarover is op dezelfde manier berichtgegeven als over de Olympics en dat is 'the way to go'. We moeten geen uitzondering maken, het gaat gewoon over een deel van onze maatschappij.

U verwees ook naar de Expertendatabank. Tot nu toe is die vooral gericht op gender, op vrouwen. Ik denk dat het goed is om die ook uit te breiden. Dat gebeurt al maar nog te weinig. Hebt u daar cijfers over?

Een ander pijnpunt dat al heel veel jaren bestaat, is dat die Expertendatabank te weinig op de radar staat van journalisten. Ik denk dat we daar nog veel meer zouden kunnen doen om ervoor te zorgen dat journalisten, wanneer ze experten nodig hebben, niet alleen denken aan de namen in hun eigen gsm-lijstje, maar de reflex hebben om ook daarnaar te kijken. Denkt u dat we voldoende handvaten hebben om ervoor te zorgen dat die Expertendatabank genoeg wordt aangevuld en genoeg wordt gebruikt?

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw zeer uitvoerig antwoord. U hebt geantwoord op al mijn vragen, zelfs op de vragen die ik nog wilde stellen. Ik ben zeer verheugd over wat u hebt gezegd.

Collega's, wanneer we het hebben over toegankelijkheid en inclusie van mensen met een beperking, dan gaat het over een evolutie die lang duurt en waarbij bewustmaking en het besef van een aantal zaken zeer belangrijk zijn. Dat gebeurt niet van vandaag op morgen. Ik ben schepen van toegankelijkheid in Diest en ik kan in een jaar tijd niet alles veranderen wat er fout is inzake toegankelijkheid. We zien hetzelfde met het fenomeen van de presentatie. Dat gebeurt niet vanzelf maar zolang er aandacht is voor wat beter kan en zolang alle spelers in de sector en dan zeker de openbare omroep met zijn voorbeeldfunctie, daar aandacht voor hebben, zitten we op de goede weg.

En ik merk uit uw antwoorden, minister, dat dit op dit punt zeker het geval was. Ik ben zeer verheugd dat er een traject is opgezet om tegen 2023 een schermgezicht te introduceren. Dat wil niet zeggen, en dat hebt u terecht aangehaald, dat dit ook zal lukken. En dat is maar goed ook, want het is niet omdat er aandacht voor is, dat er ook iemand is met de nodige capaciteiten en talenten.

De BBC heeft dat traject tweemaal gedaan. In eerste instantie was er geen geschikte kandidaat gevonden, wat dus ook het resultaat kan zijn. Ik ben heel tevreden dat u zegt dat de kwaliteiten voor een bepaalde functie primeren. Het gaat niet over de beperking als such maar ik ben wel blij dat er een traject zal worden gelopen. We zullen zien wat daar de uiteindelijke resultaten van zijn.

Ik ben minder vertrouwd met Sex Education. Ik begrijp dat ik enorm achterloop en het zeker nog eens moet bekijken. Mijn collega Coenegrachts kan me daar straks alles over vertellen. Ik heb gisteren in de plenaire vergadering al gehoord dat u een kind wilt, dus voilà.

Tot slot wil ik de VRT nog een ongelooflijke pluim geven voor de verslaggeving over de Paralympische Spelen. Wat ik daar heb gezien, is geen verslaggeving over mensen met een beperking maar topsportverslaggeving, inclusief alles wat men bij de reguliere Olympische Spelen ziet, en ver weg van die verhalen over de superheld of de persoon die alles overwint. Neen, het ging puur over topsportprestaties. Ik had zelfs in een verslag gelezen dat een bepaalde prestatie erg tegenviel en dat de atleet niet naar behoren had gepresteerd. Dat vond ik geweldig mooi, hoewel het negatief was. Dat hoort zo in een topsportverslaggeving. We zien dat we een evolutie meemaken en dat het niet zozeer gaat over het fenomeen dat mensen met een beperking iets presteren, maar dat het echt gaat over wat die mensen precies doen.

Ik vond dat heel goed gedaan door de VRT en dat mag ook wel eens worden gezegd want we zijn vaak ook heel kritisch wanneer het over de VRT gaat. Dit is toch een geweldig voorbeeld van hoe de openbare omroep echt wel het verschil kan maken.

Ik had het al gezegd, ik heb geen bijkomende vragen meer. Maar wat de Expertendatabank betreft heb ik persoonlijk de indruk dat het verschil maakt als het gaat over meer diversiteit in opinieprogramma's. Misschien hebt u daar cijfers over? Het is een persoonlijke indruk, dat geef ik toe. Maar ik heb het gevoel dat er veel meer verscheidenheid aan experts opduiken in het journaal of in duidingsprogramma's. Dat is toch wel een verschil met vroeger. Het zijn niet meer altijd dezelfde personen. Als het inderdaad gaat over mensen met een beperking is het natuurlijk moeilijk. Ook niet elke beperking, collega's, is ergens geregistreerd of aangegeven. Je weet het vaak ook niet. Vaak is die ook niet zichtbaar. Je kunt beperkt zijn door een allergie of dergelijke. Ik vroeg me af of er binnen de Expertendatabank apart wordt bijgehouden, of er cijfers zijn over hoe vaak ze geconsulteerd worden, en specifiek met betrekking tot mensen met een beperking. U neemt fantastische initiatieven en we zullen verder opvolgen wat de resultaten daarvan zijn.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Collega's, ik ben blij dat deze vragen gesteld zijn. Er was eerst wat discussie over omdat we het nog maar net over diversiteit hadden gehad in deze commissie. Het zijn toch weer zeer terechte vragen. Het is goed dat we in deze commissie extra aandacht besteden aan mensen met een beperking en deze problematiek aan bod brengen.

Ik moet zeggen, minister, ik vond uw antwoord zeer volledig en ook heel goed. U spreekt over de betrokkenheid van organisaties. U zegt dat, als het gaat over mensen met een beperking, je niet alleen over hen maar vooral ook met hen moet spreken. Mensen met een beperking ervaren zelf elke dag wat het is om met die beperking te moeten leven en om in de media maar ook in de culturele sector aan bod te kunnen komen. Het is niet evident. Inclusie an sich is geen evidentie voor een samenleving. In die zin vind ik het heel goed dat u al aankondigt dat het in de beheersovereenkomst met het VAF top of mind zal zijn om bepalingen daaromtrent op te nemen. In de beheersovereenkomst met de VRT staat natuurlijk wel al een en ander, maar ik had toch nog een bijkomende vraag.

Is het niet nuttig om de VRT aan te moedigen om bij de keuze van productiehuizen die documentaires, fictie, entertainment of andere programma's maken, inclusie als voorwaarde in de samenwerkingsovereenkomst op te nemen? Dat kinkt misschien streng. De vraag is om in de contracten met de VRT in de toekomst aandacht te willen besteden aan dit thema. Dat staat niet zo letterlijk in de beheersovereenkomst, maar misschien kunt u dat vragen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Er is al heel veel gezegd. Los van het laatste element dat collega Brouwers aanbrengt en dat misschien interessant kan zijn, is de formulering zoals die nu in de beheersovereenkomst van de VRT staat wat mij betreft toch wel vrij sluitend. Ik denk dat die moeilijk voor verbetering vatbaar is. Zoals ik zei staat dat los van wat de collega daarnet suggereerde. Zoals het er nu staat is het toch wel heel correct verwoord.

Strefcijfers en quota hebben zeker hun belang, maar belangrijker lijkt mij – en dat is ook al gezegd in het begin van het debat – dat men niet alleen naar kwantiteit maar ook naar kwaliteit kijkt. Er kan op heel veel manieren door de media aandacht besteed worden aan mensen met een beperking en hun problematiek. We zijn in Vlaanderen zeker op de goede weg, niet alleen wat de openbare omroep betreft, maar ook wat de particuliere media betreft. We zitten daar goed. We moeten in een situatie komen waarbij mensen met een beperking worden getoond als een onlosmakelijk en volwaardig onderdeel van onze samenleving. Dat zijn ze ook. Daar zijn we het hier over alle partijgrenzen heen over eens.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, bedankt voor de extra vragen en opmerkingen hier en ook thuis.

Ik kom nog eens terug op Sex Education omdat dat blijkbaar zeer de interesse wekt van iedereen hier, en zeker van diegenen die het gezien hebben. Maar ook van diegenen die het niet gezien hebben. Het was niet op Streamz maar op Netflix. Dat is voor Streamz misschien ook wel een mooi voorbeeld. Het gaat inderdaad over een van de spelers, Isaac, de buur van de schitterende hoofdrolspeelster Maeve.

Er zijn nog een aantal thema's naar voren gekomen. De sociale media werden even aangehaald. Het is natuurlijk nog moeilijker om daar een impact op te hebben dan op onze private televisie- en mediabedrijven. U weet dat ik daar werk aan een influence-akkoord tegen begin volgend jaar. Inclusie en diversiteit zullen daar ook wel aan bod komen. We zijn in contact met onder meer GRIP, om te bekijken wat daar relevant zou kunnen zijn. Influencers op social media hebben ter zake een verantwoordelijkheid. Zij kunnen een positieve invloed hebben op de representatie van mensen met een handicap. Er was een mooie account van de Special Olympics, van mensen die daar onder meer via Instagram zelf influencer waren, influencers met een beperking. Dat was een mooi initiatief.

Er waren verschillende vragen over de Expertendatabank. Ik wijs erop dat een blad als De Journalist van de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) daar nu ook expliciet naar heeft verwezen, in het laatste julinummer. Er wordt daar gewag gemaakt van een duizendtal experten. Ik heb geen cijfers over hoeveel personen met een handicap daar vandaag in zitten. Het is wel de ambitie van mijn collega Bart Somers, die vanuit de Vlaamse Regering voor Gelijke Kansen en ook voor de Vlaamse Expertendatabank verantwoordelijk is, om dat uit te breiden, onder meer met personen met een handicap, en om een vijfduizendtal nieuwe experten aan te schrijven om te bekijken of zij ook deel kunnen uitmaken van de Expertendatabank.

Collega Vande Reyde verwees er al naar dat het niet altijd evident is om handicap kwantitatief te benaderen. Dat was trouwens ook een van de zorgen van de VRT bij de onderhandeling over de beheersovereenkomst. Wij hadden echt wel gevraagd om kwantitatieve doelstellingen op te nemen. De VRT is daar – ik denk met plezier of met veel engagement – op ingegaan, maar natuurlijk is er de moeilijkheid om dat effectief te meten. Dat is soms moeilijk te meten. Bij Isaac is dat zeer duidelijk: hij zit in een rolstoel. Maar bij anderen is het niet te zien of te horen, en je gaat het ook niet systematisch vragen want dat zou heel contraproductief zijn. Er wordt hard aan gewerkt.

Collega Brouwers, u vroeg of het zinvol zou zijn om de VRT te verzoeken om hier ook rekening mee te houden in haar contracten met productiehuisen. Op zich hebben we dat niet op die manier letterlijk of direct opgenomen in de beheersovereenkomst. De beheersovereenkomst bevat een aantal strategische doelstellingen. De manier waarop de VRT ertoe komt, dat moeten zij natuurlijk beslissen. Maar wanneer je vraagt dat men evolueert naar 2 procent schermaanwezigheid van mensen met een handicap, is het vrij evident dat je dat niet alleen kunt bereiken met nieuwsduiding en interne productie, dat je ook in je overeenkomsten met derde partijen, productiehuisen en freelancers erop moet toezien dat ook in die producties en uitzendingen mensen met een handicap aan bod komen. Anders haal je gewoon je target niet. Ik ga er dus van uit dat de VRT dat mee opneemt.

Collega's, ik besluit. Ik denk dat er heel goede initiatieven worden genomen in de mediasector. Zeker ook door de publieke omroep, die ter zake een voorbeeldfunctie opneemt. Maar representatie van personen met een handicap is ook een taak van

de hele samenleving, van organisaties, van het middenveld, van bedrijven en van de politiek. Ik probeer dat concreet te maken in al mijn beleidsdomeinen.

Ik geef het voorbeeld van mijn Brusselbeleid. Dat is voor velen een ver-van-mijn-bedshow. Mensen van Vlaams-Brabant en Brussel weten dat het belangrijk is. Wij proberen de linken tussen Vlaanderen en Brussel te versterken. Wij hebben een maand geleden een netwerkevent georganiseerd met al onze Vlaams-Brusselse partners. Dat werd gepresenteerd door twee presentatoren. Een van hen was Oscar. Oscar is iemand die toevallig het downsyndroom heeft, maar die ook ongevoelig sterk is in presentatie op het podium. Hij doet ook dans. Hij is een heel getalenteerde jongen. Wij hebben er heel bewust voor gekozen om zo iemand het woord en de vloer te geven. Niet omdat hij een handicap heeft maar omdat hij dat zeer goed doet en toevallig een handicap heeft. Dat is een manier om dat te doen.

Bij het jeugdbeleid hebben we bijvoorbeeld diverse werkingen in jeugdorganisaties die personen met een handicap centraal stellen. Een van de vijf doelstellingen van ons jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan is ook dat er meer diversiteit moet zijn in het jeugdwerk, onder meer op het vlak van handicaps. We willen dat ook heel visibel maken, ook door samenwerking met alle andere beleidsdomeinen. Ik geef een heel concreet voorbeeld: ik heb samengezeten met de CEO van de Special Olympics. Je hebt immers de Paralympics, maar je hebt ook de Special Olympics, voor personen met een mentale beperking. Wij gaan heel spoedig samen met de jeugdorganisaties ook een Special Olympics-event organiseren om ook in het jeugdwerk in de sportieve sfeer handicaps een prominente rol te geven, om daar ook de nodige zichtbaarheid aan te geven.

Ik doe dus een oproep aan iedereen hier aanwezig en iedereen die luistert. Dit is een taak van ons allemaal en de mediasector moet daar het goede voorbeeld in geven.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister, opnieuw dank u wel voor uw heel uitgebreide en ook heel geruststellende en zelfs enthousiasmerende antwoord. In verband met die Expertendatabank: het is goed dat die wordt uitgebreid, maar we moeten ook nog wel inspanningen doen, denk ik, met betrekking tot het gebruik daarvan door journalisten. Ik denk dat we nog wat kunnen werken aan het stimuleren van het gebruik en het consulteren van die databank. In globo ben ik heel blij dat mijn vraag, met een duwtje in de rug van collega Vande Reyde, dan toch op de agenda van deze commissie is gekomen, want dat heeft toch wel een heel boeiend debat opgeleverd. Ik ben heel blij met uw antwoord, namelijk dat men gaat voor een mediabrede benadering, waarbij u het VAF meeneemt, waarbij u ook de VRT meeneemt en waarbij de VRT ter zake stappen vooruit aan het zetten is.

Ik zou echter ook graag hebben dat ook de commerciële spelers hun verantwoordelijkheid nemen. Zoals u zegt, het is een verantwoordelijkheid van onze hele samenleving. De representatie in de media van personen met een handicap is immers één zaak, een heel belangrijke zaak, maar het gaat over heel veel meer. Op dat vlak hebben we echt nog grote stappen te zetten, alleen al wat de toegankelijkheid van publieke gebouwen betreft, bijvoorbeeld. Er is nog een hele weg af te leggen. Ik ben echter blij dat we kamerbreed, samen aan één zeel kunnen trekken om echt te gaan naar een echt inclusieve samenleving.

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Een heel kort slotwoord, want ik denk dat alles ongeveer wel is gezegd. Mevrouw Segers, over de toegankelijkheid van gebouwen komt er binnenkort een heel goed initiatief van ons. Ik zal dat misschien met u al delen. Dan hoop ik ook op uw steun daarvoor.

Ik zal eindigen met het volgende. Ik had het al over dat evolutief gegeven: de bewustmaking van representatie van onder andere mensen met een beperking is een evolutie. Het feit dat wij daar nu over praten en er waarschijnlijk nog een aantal maanden of jaren op zullen terugkomen, wil zeggen dat er wel dingen veranderen, en dat is een zeer goede zaak. Je merkt dat met betrekking tot andere doelgroepen uit het verleden. Daar wordt in een beginperiode heel fel de nadruk op gelegd, maar na verloop van tijd wordt dat inderdaad een evidentie, en inderdaad niet alleen bij de openbare omroep, maar in heel die keten van de media en daarbuiten. Dat is het positieve aan dat soort zaken, en dat is waarom we daar echt wel de aandacht op moeten vestigen. Dat zijn we nu aan het doen. Het gaat over de goede kanten, de goede zaken die gebeuren, over dingen die beter kunnen. Ik ben er zeker van dat we daar dan over tien jaar niet meer over zullen spreken, maar dat dat gewoon een evidentie zal zijn overal waar dat nodig is.

Ik heb trouwens ook net een bericht gekregen van iemand uit mijn naaste omgeving die een beperking heeft. Zij werkt bij een van de productiehuizen die onder andere aan de VRT programma's levert. Zij zegt dat het zeker ook daar al ingang vindt, hoe de representatie van mensen met een beperking gebeurt. Ik ben er dus zeker van dat het niet beperkt zal blijven tot die cocon van de openbare omroep, maar dat dit wel een katalysator kan zijn om de dingen te doen vooruitgaan.

Minister, bedankt voor uw initiatieven.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Wilfried Vandaele aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de verplichte voorafgaande uitzending in open net in het kader van de stimuleringsregeling – 7 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, in de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT en in diverse media lezen we dat de VRT sterk de nadruk wil leggen op het digitale, op het digitale platform VRT NU. Dit is ook een goede keuze. We weten dat het uitgesteld kijken inderdaad terrein wint.

De impact van streamingdiensten en van de mogelijkheden voor het uitgesteld en niet-lineair kijken is behoorlijk ingrijpend: waar lineair kijken een voorspelbare inkomstenstroom oplevert, met name uit reclame, valt die bij uitgesteld kijken grotendeels weg. De traditionele inkomstenmodellen komen onder druk. Dat kan op termijn ook gevolgen hebben voor de productie van nieuwe programma's.

Tegelijkertijd biedt de komst van de niet-lineaire spelers ook interessante investerings- en samenwerkingsmogelijkheden voor de productiehuizen. We weten dat onze Vlaamse producenten bekend staan om hun kwaliteit en dat ze daardoor ook een aantrekkelijke partner zijn. De coproductieregeling die de Vlaamse Regering in de vorige legislatuur in het leven heeft geroepen, moet natuurlijk die samenwerking versterken.

Uiteraard zijn streamingdiensten voor hun inkomsten deels afhankelijk van de exclusiviteit van de producties die ze aanbieden. Daar kunnen we misschien wel een probleem detecteren, in die zin dat het voor niet-lineaire spelers niet interessant is dat de Vlaamse regelgeving zowel de openbare als de private omroepen verplicht coproducties eerst op het open net, dus lineair, aan te bieden, alvorens dat op de niet-lineaire weg te doen. Die regelgeving klinkt nog logisch als we het hebben over de openbare omroep, waar we altijd van zeggen dat het deels door

belastinggeld gefinancierd is, en dus iedereen eerst naar de programma's op het open net moet kunnen kijken zonder beperkingen en er dan pas afgeleiden van gebracht kunnen worden. Dat kan nog wel een zekere logica in zich dragen, die redenering voor de publieke omroep. Maar voor de private mediabedrijven is dat misschien minder logisch.

De vraag is dus of de huidige regelgeving kan standhouden, of dat we daar aanpassingen moeten doen. Zo hebben we begin 2021 een aantal beslissingen van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) gezien die toch wel een hypotheek leggen op bepaalde vormen van samenwerking tussen omroepen, streaming-diensten en productiehuizen. De concrete voorbeelden kennen we: zowel De Bende van Jan De Lichte – dat is een coproductie van DPG Media en Proximus – als Black-out – een coproductie van de VRT en Telenet, met preview op Streamz – mochten volgens de bestaande regelgeving niet in preview worden aangeboden op Streamz, aldus oordeelde ook de VRM. Ik denk dat dat de positie van Streamz in elk geval ook niet versterkt.

We kunnen aannemen dat andere streamingdiensten die beslissing van de VRM ook hebben gevolgd en daar waarschijnlijk ook hun conclusies uit trekken. Het zou jammer zijn als dit een impact zou hebben op de audiovisuele sector in Vlaanderen die wij toch koesteren. Ik zei het al, de kwaliteit van de producties is hoog. We willen die sector in elk geval alle kansen geven. Op vragen in verband met die uitspraak van de VRM antwoordde u toen dat u daar toch eens goed naar wilde kijken, dat u ook wou bekijken of de regelgeving inderdaad kon standhouden of aangepast moest worden. Daarom heb ik een paar vraagjes.

Vindt u dat de huidige stimuleringsregeling en de daarin vervatte verplichting dat coproducties eerst lineair en pas daarna niet-lineair mogen worden aangeboden, ongewijzigd kan blijven? Of vindt u dat, nadat u daar intussen ongetwijfeld naar gekeken hebt, er toch aanpassingen nodig zijn?

Als er aanpassingen nodig zijn, hebt u al een tijdpad voor ogen waarbinnen u die aanpassingen wilt aanbrengen? Kunnen we voor private mediabedrijven de kans laten om ofwel eerst lineair ofwel eerst niet-lineair aan te bieden? Dat we dat vrij laten, is dat een optie?

Op welke wijze zal de vrije beschikbaarheid – dat blijft natuurlijk altijd wel belangrijk – van producties waarbij de VRT betrokken is, worden gegarandeerd?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega Vandaele, we hebben over deze thematiek in deze commissie inderdaad al uitvoerig gesproken, met name op 4 februari van dit jaar naar aanleiding van een vraag om uitleg van collega Coenegrachts.

Tijdens die commissievergadering heb ik gesteld dat er juridische discussie is over de interpretatie van artikel 6 van het besluit van 21 maart 2014. Ik heb daarbij, voor alle duidelijkheid, geen uitspraak gedaan over het al dan niet bestaan van enige hiërarchie tussen lineaire en niet-lineaire uitzendingen en of preview windows onder dit besluit al dan niet mogelijk zouden zijn. U weet dat daar een betwisting over bestaat die nog voorligt bij de raad van State. De omroepen zijn van mening dat dit wel kan. De VRM meent van niet, al heeft de VRM daar ook bij de laatste uitspraken enkel een waarschuwing uitgesproken en geen effectieve sanctie.

We zijn het er wel allemaal over eens zijn dat de productie van kwaliteitsvolle fictiereeksen alleen verzekerd kan worden als alle windows kunnen worden gevaloriseerd. Dat betekent niet alleen de lineaire en review windows, maar ook de preview windows, en dat tegen marktconforme voorwaarden. We kunnen het ons

vandaag niet permitteren om de economische waarde van die preview windows niet te valoriseren.

Het is dan ook belangrijk om hierop in te spelen en bestaande regelingen aan te passen. Daarom is een nieuwe regeling voor het stimuleren van de audiovisuele sector via financiële bijdragen in voorbereiding. Collega Vandaele, u peilde naar de timing daarvoor. Samen met het kabinet en de administratie werken we daar al een tijdje hard aan. Het gaat om een technische materie en wij hopen ten laatste tegen het voorjaar van 2022 klaar te zijn.

Ik kan vandaag niet vooruitlopen op de concrete timing en de inhoud van een nieuwe regeling. Het gaat om een relatief technische materie die heel wat voorbereidend werk vraagt. Er wordt bijvoorbeeld bekeken welke spelers moeten bijdragen aan de productie van audiovisuele werken, welke uitsluitingsdrempels zullen gelden, hoe de procedure zal verlopen, aan welke voorwaarden en criteria coproductieprojecten moeten voldoen, wat de grondslag zal zijn voor de bijdrage, hoe hoog de bijdrage zal zijn enzovoort.

Gelet op de complexiteit van het dossier vind ik het belangrijk om een weldoordacht, consistent en toekomstgericht voorstel te formuleren, en het is dan ook belangrijk om daar de nodige tijd voor uit te trekken.

Het blijft ook bij deze oefening mijn doelstelling dat er in Vlaanderen een kwalitatief programma-aanbod blijft bestaan, met een sterke nadruk op lokale producties. In dat verband kan ik al meegeven dat ik ervan overtuigd ben dat de betrokken actoren de nodige speelruimte moeten hebben om in alle vrijheid afspraken te maken over de financiering van de productie van lokale content en over de rechten die verkregen worden. Concreet betekent dit dus dat de interpretatie van de omroepen vandaag, over de mogelijkheid om een preview window te valoriseren voorafgaand aan het uitzenden in open net, ook rechtszekerheid moet krijgen. Specifiek ten aanzien van de VRT is het evident dat dit geen afbreuk doet aan de universaliteit van zijn opdracht en dat er ook altijd in open net zal worden uitgezonden zodat ook de kijker die niet betaalt voor het aanbod bijvoorbeeld via streaming, sowieso het product te zien krijgt.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Minister, ik ben zeker blij met uw antwoord. De elementen die ik wilde horen, heb ik inderdaad ook gehoord. Ik denk dat we het ook eens zijn dat we in elk geval in stand moeten houden wat wij destijds van plan waren, en dat is het stimuleren van die eigen producties. Dat is iets wat we altijd moeten bewaken en dat niet in het gedrang mag komen. Anderzijds zijn die regelingen destijds tot stand gekomen, ook de stimuleringsregeling, op het moment dat we nog in een andere context zaten, waarbij er een scherper onderscheid was tussen de verschillende diensten en de sector nog scherper was opgedeeld. Nu loopt alles steeds meer door elkaar, we zien dat op tal van mediavlakken. Waarschijnlijk is het toch nuttig dat een aantal zaken kunnen worden geactualiseerd. Ik heb uit uw antwoord begrepen dat u daarmee bezig bent en dat is voor mij in elk geval een geruststelling.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Ons medialandschap wijzigt aan een ongezien tempo. Het gaat erg snel en ingrijpend. Het uitgangspunt van de minister, namelijk dat we te allen tijde een heel divers en een heel kwalitatief media-aanbod voorop moeten stellen, is het goede uitgangspunt. Ik zou er willen aan toevoegen: toegankelijk voor alle Vlamingen.

Ik heb wel nog een opmerking. Ik was verheugd u te horen zeggen dat de universaliteit van het VRT-aanbod essentieel is en dat het bewaakt wordt. Het is heel belangrijk om dat zo te houden. Daarbij is het volgende voor ons belangrijk. Het kan niet dat een VRT-product zes maanden nadat het te zien was op Streamz pas te zien is op VRT. Graag altijd eerst op VRT en VRT NU. Ook dat is een belangrijk uitgangspunt.

De voorzitter: Minister Benjamin Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Ik heb geen verdere opmerkingen. Collega Segers, wat de universaliteit betreft, dat heb ik ook benadrukt. Het zal natuurlijk aan de VRT zijn om de voorwaarden, tarieven en timing van de previews te bekijken. Eén ding is zeker: ooit – en liever snel dan traag – zal het ook gewoon op lineaire televisie te zien zijn. Dat spreekt voor zich. Dat is ook de reden waarom mensen belastinggeld betalen, onder meer voor de VRT. Maar de VRT krijgt wel de ruimte om hier commerciële afspraken over te maken.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): De slotconclusie van collega Segers kan misschien voer zijn voor een grondige discussie. Misschien zal het daar dan uiteindelijk wel over gaan, collega. Moeten de producten van de VRT of waar de VRT aan meewerkt eerst op de VRT, op het net of op VRT NU getoond worden, of kan het ook al op bijvoorbeeld Streamz? Dit is waarschijnlijk de kern van de discussie. Als we zoiets als Streamz kansen willen geven, dan gaan we daar wat meer soepelheid aan de dag moeten leggen. Dat geldt ook voor ons. Wij, ook mijn partij, waren daar in het verleden nogal stringent in. Maar door de snelle evolutie der dingen moeten we bereid zijn om alles opnieuw tegen het licht te houden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bart Tommelein aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over gokreclame op de VRT – 114 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Het is een problematiek die al enkele jaren mee-gaat: de problematiek van weddenschappen en gokken op de kanalen en plat-formen van onze publieke omroep. Kort voor de grote sportzomer van 2021 kwam de problematiek terug op tafel te liggen. De VRT heeft toen aangegeven om de gokboodschappen rond de sportprogramma's enigszins te beperken, maar niet volledig te schrappen. Voor het EK Voetbal of voor de Olympische Spelen werd geen gokbedrijf aangetrokken als sponsor, maar dat was wel het geval voor bijvoorbeeld de Tour de France.

Het is uiteraard zo dat de federale overheid bevoegd is voor de wetgeving op de kansspelen. De VRT zal ongetwijfeld binnen de contouren van die wetgeving opereren. Dat mogen we althans veronderstellen, ook al wordt soms de grens eens opgezocht, zoals bijvoorbeeld met de rol die voormalig voetballer Wesley Sonck in dezen speelde. Het is volgens de kansspelwetgeving verboden om actieve sporters in te zetten voor gokreclame. Het woordje actief is natuurlijk juridisch belangrijk. Maar daar gaat het eigenlijk niet over. Het gaat wel over de voorbeeldfunctie die de publieke omroep, in belangrijke mate gefinancierd met belastinggeld, hier tentoonspreidt. Het past uiteraard niet dat de VRT deze grenzen opzoekt, ook al is het juridisch wel allemaal correct.

Zoals gezegd, minister, is deze problematiek niet nieuw. In april 2019 – dat was vorige legislatuur – werd in het Vlaams Parlement een resolutie goedgekeurd waarin aandacht werd gevraagd voor de problematiek van gokreclame op de VRT. De VRT werd daarin gevraagd een ethische code over haar beleid rond gokreclame uit te werken. Die resolutie kwam er onder meer naar aanleiding van het verslag van de Vlaamse Ombudsdienst met betrekking tot 2018, een jaar waarin heel wat klachten werden ingediend. De Ombudsman heeft toen een aanbeveling gedaan die aan duidelijkheid niets te wensen overliet: ban de reclame van de openbare VRT-schermen. En wat zien we? We zijn ondertussen 2,5 jaar verder en de gokreclame is nog altijd niet verdwenen.

Zo dus ook afgelopen zomer. Toen kwam daar terecht opnieuw kritiek op, onder meer van u, als minister. U stelde dat de bewuste campagne niet meer voor herhaling vatbaar was. De VRT zelf gaf aan en beloofde dat ze de gokreclame zou verminderen en dat er een aangepast plan komt. Maar laat ons eerlijk zijn, er moet een plan voor volledige afbouw komen. Geen mindering, maar een stopzetting met een duidelijke timing, ook op de websites. Vandaag nog zag ik op de frontpagina van de website een paginabrede banner: 'Wed nu', met een verwijzing naar de gokwebsite om te wedden op sportwedstrijden. Dit heeft toch niets te maken met sponsorcontracten die aan de desbetreffende sporten zijn verbonden en waar de VRT niet omheen kan? Het was gewoon, minister, gokreclame op de websites van een van de belangrijkste sportinformatiepagina's van Vlaanderen.

Minister en beste collega's, dat is problematisch want ook veel jongeren bezoeken die website, en laat nu jongeren bij uitstek een kwetsbare groep zijn die vatbaar zijn voor zulke reclame, zo blijkt uit onderzoek. Ook het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) geeft aan dat jongeren meer risico lopen op problematisch gokgedrag dan volwassenen. Cijfers van VAD uit 2019 geven aan dat 10 procent van de leerlingen in het secundair onderwijs al eens gokten op een sportwedstrijd. Bij 17- en 18-jarigen ging het zelfs over bijna een op de vijf leerlingen.

Minister, uw reacties in het verleden hebben aangetoond dat ook u een bijzonder koele minnaar bent van het fenomeen van gokreclame op de openbare omroep. Ik begrijp dat er voor de VRT hoogstwaarschijnlijk nog andere elementen meespelen dan het hebben van een voorbeeldfunctie. Maar financiële redenen mogen hier niet gelden en juridisch-contractuele moeilijkheden moeten worden opgelost.

Ik denk eerlijk gezegd dat we op dezelfde nagel moeten blijven kloppen. Vandaar mijn vragen.

Wat is uw mening over het nog steeds aanwezig zijn, vandaag nog, van gokreclame op de VRT?

Hebt u hierover, naar aanleiding van de voorbije sportzomer, contact gehad met de VRT? Zo ja, wat is het resultaat van dat contact?

Waarom is er ondanks vele klachten over de jaren heen nog altijd gokreclame op de VRT? Zijn er langlopende contracten, die de VRT of de Vlaamse Audiovisuele Regie (Var) moeilijk kan stopzetten? Wat zijn de eventuele repercussies indien we dat met de VRT eenzijdig zouden stopzetten?

Hoe staat het met het aangekondigde plan om gokreclame te laten uitdoven op de VRT? Wat is de stand van zaken hieromtrent?

Welke inkomsten ontvangt de VRT uit gokreclame? Ik had graag een overzicht gehad van de inkomsten hiervan van de voorbije vijf jaar. Hoe verhouden deze inkomsten zich ten opzichte van de totale online advertentie-inkomsten?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega Tommelein, bedankt voor de vraag over opnieuw een belangrijk thema: gokreclame op de publieke omroep.

U weet dat er in ons land, in Vlaanderen, nog heel veel mensen lijden aan een gokverslaving. Dit is, jammer genoeg, nog altijd een urgente maatschappelijke problematiek. Het spreekt voor zich dat gokreclame daar een negatieve invloed op heeft. Voor mij is het, als minister van Media, evident dat de publieke omroep daar een voorbeeldfunctie in te spelen heeft.

Het klopt dat er nog steeds commerciële communicatie voor gokken aanwezig is op de verschillende kanalen van de VRT. U weet dat er geen federaal wettelijk kader is dat dit verbiedt.

Zoals reeds meegegeven in mijn antwoord op twee actuele vragen net voor de zomer heeft de VRT wel al een aantal stappen gezet dit jaar, sinds het afsluiten van de beheersovereenkomst eind 2021. Zo was er bijvoorbeeld rond de uitzendingen van het EK Voetbal en van de Olympische Spelen geen gokreclame te zien op televisie.

Aangezien ik bijzonder bezorgd ben over alle vormen van verslaving en van gokken in het bijzonder heeft deze thematiek een expliciete plaats gekregen in de beheersovereenkomst met de VRT. De publieke omroep heeft hier inderdaad een voortrekkersrol te spelen. Daarom bevat de beheersovereenkomst een specifieke doelstelling, een specifieke key performance indicator (KPI) die stelt dat de VRT tegen begin 2022 op het vlak van commerciële communicatie inzake gokken een strikter beleid moet uitwerken ten opzichte van de bestaande regelgeving. De afgelopen maanden is er door de VRT samen met mijn kabinet en met organisaties zoals VAD zeer intens gewerkt.

De afgelopen maanden is er zeer intens gewerkt door de VRT, samen met mijn kabinet, en ook samen met organisaties zoals VAD. Ik ben heel fier dat ik vandaag kan aankondigen dat de VRT de bezorgdheden inzake gokreclame uit de samenleving ter harte neemt en een verstrengd gokbeleid heeft uitgewerkt.

Dat strengere gokbeleid heeft drie belangrijk pijlers. Ten eerste zal de VRT de inkomsten uit gokreclame radicaal afbouwen. Vanuit zijn maatschappelijke rol engageert de publieke omroep zich ertoe om vóór het aflopen van de huidige beheersovereenkomst in 2025 een afbouwplan uit te voeren. Concreet zullen de reclame-inkomsten vanuit kansspelbedrijven jaar na jaar worden verlaagd. Dat dit niet in één jaar moet worden gedaan, maar over die periode, geeft de VRT natuurlijk de tijd om alternatieven uit te werken voor het substantiële inkomstenverlies en financieel stabiel te blijven.

Concreet betekent dit dat vanaf 1 januari 2022 de druk van reclame voor kansspelen significant zal verminderen, zowel op televisie als op de onlinekanalen van de VRT. Voor televisie betekent dat al een grote reductie van televisiesponsoring van kansspelbedrijven, van drie naar één alliantiepartner. Die reductie wordt qua volume van inkomsten jaar na jaar voortgezet. Voor de digitale kanalen van de VRT, onder andere Sporza.be, dat het meest bekend is op dat vlak, plant de VRT een jaarlijkse afbouw met 20 procent. Tot de nieuwe 'video advertising' van VRT NU worden geen kansspelbedrijven toegelaten. Hetzelfde geldt voor commerciële communicatie rond digitale audio, die natuurlijk ook aan belang aan het winnen is. Als een kansspelbedrijf sponsor is van een sportevent en de zichtbaarheid van die partner essentieel is voor het verwerven van de uitzendrechten op dat sportevent, dan kan die vorm van reclame onder strikte voorwaarden wel nog behouden blijven. Dat is dus een eerste luik: de zeer radicale afbouw van inkomsten uit gokreclame.

Het tweede luik gaat over de uitzendmomenten. U weet dat dat ook op federaal vlak deels is gereguleerd. De VRT zal die federale regels echter strikter interpreteren. Ze zal inzake uitzendmomenten van sponsorboodschappen voor online kansspelen een strikter beleid voeren en de huidige regels strikter dan juridisch noodzakelijk toepassen.

Last but not least, de VRT zal gokgedrag in het aanbod zeer behoedzaam en genuanceerd benaderen. Het zal steeds op een maatschappelijk verantwoorde manier worden afgebeeld, vooral ook met oog op de impact voor het publiek. Programmakers zullen worden gecoacht over het benaderen van gokgedrag en -verslaving in hun programma's. De VRT zal daarvoor ook een samenwerking opzetten met het reeds genoemde VAD. De VRT-netten, -stemmen en -gezichten zullen geen kansspelen promoten op sociale media, in reclame of op events. Alle stemmen en gezichten die aan de VRT verbonden zijn, moeten zich ook aan die richtlijn houden. Dat zal ook worden opgenomen in het aangepaste programmacharter. Er zijn natuurlijk ook een aantal externe medewerkers die slecht sporadisch voor de VRT werken. Ook daar zal er toestemming moeten worden gevraagd en zal er een heel sterk ontradingsbeleid worden gevoerd. Ook redactionele samenwerking met de kansspelensector zal worden uitgesloten, en er zullen ook geen overeenkomsten worden afgesloten met betrekking tot productplacement.

Met andere woorden, dit is een zeer ambitieus plan, waarbij de VRT eigenlijk echt die voortrekkersrol binnen de Vlaamse mediasector ten volle op zich neemt.

Collega Tommelein, u hebt ook vragen gesteld naar de specifieke inkomsten die de VRT en de Var momenteel genereren uit commerciële boodschappen voor gokken. Die informatie kan niet worden bekendgemaakt. De rapportering daarover gebeurt op basis van de beheersovereenkomst, onder andere via het jaarverslag. In de beheersovereenkomst wordt niet gevraagd om te rapporteren over de inkomsten specifiek uit gokreclame en de verhouding ervan tegenover de totale online-advertentie-inkomsten.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Het is zeer goed dat er een plan wordt uitgewerkt. Ik merk dat u heel veel ambitie hebt op dat vlak en dat dat inderdaad snel moet gaan. Ik hoor nu van u een afbouwscenario tegen het einde van de legislatuur. Ik leg er de nadruk op dat de finaliteit alleszins moet zijn dat het zo snel mogelijk moet worden stopgezet.

Laat ons eerlijk zijn, de resolutie dateert van 2019. We zien vandaag nog altijd op cruciale momenten gokreclame opduiken. Als we gaan naar het einde van de legislatuur, dan hebben we er vijf jaar over gedaan om die gokreclame op alle platformen van de VRT te bannen. Ik merk dat daar inderdaad inspanningen voor geleverd worden. Minister, ik hoop dat u de vinger aan de pols houdt en er nauwlettend op toeziet dat dat ook effectief wordt uitgevoerd.

Ik hoor nogal vaak dat financiële aspecten hierin meespelen, ik hoor het ook aan uw uitleg. Maar in feite zou dit geen rol mogen spelen. De inkomsten uit televisiesponsoring of online display en bannering zijn immers toch begrensd. Er is daar met andere woorden een maximum dat mag worden binnengehaald. Die middelen kunnen dus perfect veel sneller via andere boodschappen dan gokreclame worden gehaald.

Ik lees in de beheersovereenkomst van de VRT dat in de titel van het eerste hoofdstuk staat: "Missie van de VRT: Media die er écht toe doen". Minister, op dit vlak krijgt u de volle steun van mijn fractie. De VRT kan er hier echt toe doen, maar men moet willen en snel uitvoeren.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Gokverslaving is natuurlijk een bijzonder belangrijke problematiek. Ik heb er in een vorige legislatuur ook nog mijn bijdrage toe geleverd dat de toen populaire belspelletjes van het scherm verdwenen – dat zat in dezelfde sfeer. Wat ons betreft mag het dus allemaal wel wat scherper, mag het allemaal wel wat strenger, ook als het gaat over de reclamespotjes.

Collega Tommelein heeft het in zijn uiteenzetting ook beklemtoond: ten gronde zit het natuurlijk op federaal niveau om dat allemaal te regelen. Wij kunnen vooral alleen op onze openbare omroep de pijlen richten, wat wij ook doen, terwijl het voor mij niet alleen een zaak is voor de openbare omroep, maar eigenlijk ook een zaak voor de media in het algemeen. Maar wat dan die openbare omroep betreft, minister, hoor ik u graag zeggen dat daar een scherper en strenger beleid zal worden gevoerd. Ik denk dat we dat toejuichen, maar dat we ook wel weten dat het een heel complexe materie is. Als je een wielervedstrijd uitzendt en je hebt daar een ploeg die gesponsord wordt door Lotto Soudal, dan toon je die natuurlijk wel. U zegt het daarnet zelf: zelfs bij een strenger beleid zal er toch een uitzondering zijn voor die programma's waar de VRT dan de rechten op heeft, maar waar er een bepaalde hoofdsponsor is, enzovoort. Daar zal er dus een grijze zone blijven, daar zullen achterpoortjes blijven.

Ik wens u dus in elk geval veel succes toe, minister, om dat op een sluitende manier aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u wel, collega Tommelein, voor de vraag. Het is een belangrijke kwestie en het is goed dat u deze kwestie naar voren brengt en dat samen met onze fractie aanjaagt.

De VRT heeft ondertussen ook net al een persbericht in onze mailbox doen belanden om de aankondiging te doen dat ze die gokreclame zullen afbouwen. Daar ben ik heel verheugd over. Want gokverslaving verwoest echt mensenlevens, niet alleen van de verslaafden, maar ook van de mensen in hun omgeving. Reclame – dat blijkt uit elk onderzoek – is gewoon een ongelooflijk directe trigger voor wie worstelt met een verslaving of denkt die verslaving achter de rug te hebben en die het elke keer opnieuw moeilijk maakt. Ik ben daarover heel veel in contact met ex-gokverslaafden. Dat is zeer, zeer moeilijk voor hen, die reclame die overal zo present is.

Collega Tommelein, u verwijst naar de resolutie die wij inderdaad op het einde van de vorige legislatuur kamerbreed hebben goedgekeurd. Dat was naar aanleiding van mijn voorstel van decreet, waar we advies voor gevraagd hadden bij de Raad van State. Die zei dat we dat federaal moesten regelen. En we moeten dat nu ook federaal gaan regelen. Het standpunt van Vooruit is gekend: wij willen eigenlijk een volledig verbod op gokreclame van kansspelbedrijven, voor zowel reclame als sponsoring. Mijnheer Tommelein, dat wil dus ook zeggen een verbod op sponsoring door Casino Oostende van KV Oostende, wat mij betreft.

Maar het is goed dat de VRT zich nu engageert. Ik weet dat dat voor de VRT ongeveer 1 miljoen euro aan inkomsten betekent, dat is dus echt een serieus engagement maar hiermee creëren we natuurlijk ook een ongelijk speelveld want voor andere mediabedrijven blijft dit natuurlijk een belangrijke inkomstenbron. En dus zou ik eigenlijk alle collega's willen oproepen om bij de Federale Regering aan de kar te trekken met de steun van minister Dalle om echt te gaan naar een volledig verbod op reclame voor kansspelbedrijven.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Nu we net het persbericht van de VRT hebben gekregen waar mevrouw Segers al naar verwezen heeft, en we dat eens rustig nalezen, denk ik dat er toch al belangrijke stappen vooruit gezet zullen worden. We kunnen natuurlijk altijd verder gaan, collega Segers, dat is duidelijk. Maar ik denk dat we realistisch moeten zijn en dat de aanpak die men hier nu voorstelt, ongezien is in Vlaanderen. En het is te hopen dat de private mediaspelers een stuk willen volgen want ook zij hebben daar een soort morele verplichting hoog te houden.

Ik denk dat we eind vorige legislatuur in dit parlement met die resolutie die extra zet hebben gegeven waardoor dit verder ter sprake is gekomen, onder andere in de beheersovereenkomst met de VRT. Het is inderdaad zo dat we nog altijd verdere stappen kunnen zetten maar ik vind dit toch al een heel belangrijke stap in de goede richting.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik wil ook aansluiten vanuit de Groenfractie. Enerzijds is het goed dat er een beleid komt, dat is ook conform de beleidsovereenkomst. De afspraak was om tegen het eind van het jaar een voorstel neer te leggen en dat is er nu en dus niet op de laatste knip, wat soms ook al verrassend is. Anderzijds is het toch nog een lang tijdspad. De horizon is 2025 en men wil toch vrij langzaam, met 20 procent onder andere bij Sporza, jaarlijks die inkomsten verminderen. Ik zou er dan ook willen op aandringen om een aantal ingrepen al sneller te doen. Wat mij bijvoorbeeld enorm stoort, is dat je op de website van MNM en Studio Brussel nog gokreclame kunt zien. De doelgroep van MNM zijn de 15- tot 34-jarigen, die van Studio Brussel de 18-jarigen tot iets ouder. Zeker op die platformen en op die zenders waar men met jongeren in aanraking komt, zou dit eigenlijk al vanaf vandaag, vanaf gisteren zelfs, verboden moeten zijn. Men zou ervoor moeten zorgen dat die reclame daar niet zichtbaar is.

Minister, kunt u erop aandringen dat het nog sneller zou gaan? Kan er niet voor gezorgd worden dat zeker jongeren op geen enkele manier in aanraking komen met gokreclame?

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Collega's, ik zal beginnen met de timing. In de beheersovereenkomst is afgesproken dat het voorstel er begin volgend jaar zou zijn. We zijn nu midden oktober, men heeft die timing dus niet afgewacht. We hebben daar heel intens aan gewerkt en men is daar sneller gegaan dan voorzien. Dat is iets wat ik toch bijzonder apprecieer en in de kijker wil zetten.

Daarnaast is er ook heel doelbewust gekozen voor geen radicaal scenario vanaf de eerste dag, wel voor een radicale afbouw maar op termijn. Voor de Vlaamse overheid is het belangrijk dat het financieel kader dat we voor de VRT voor de komende jaren hebben vastgelegd, een stabiel kader is. We willen de VRT geen stokken in de wielen steken voor wat de meerjarenplanning betreft, door heel drastisch en heel snel dit soort inkomsten af te bouwen die toch een belangrijke relevantie hebben voor het businessmodel van de VRT. Ik sta helemaal achter het voorstel van de VRT om dit op de voorgestelde manier te doen, met een duidelijke target maar ook wel met een realistisch financieel kader.

Er was de vraag rond de doelgroepen. Ik denk dat dat een terecht aandachtspunt is. In hetgeen nu wordt voorgesteld vertrekt men effectief vanuit de maatschappelijke opdracht en wil men ervoor zorgen dat gokken op geen enkele manier wordt aangemoedigd. Men wil ook op een correcte manier daarmee omgaan. Het is evident dat men in dat afbouwscenario ook rekening houdt met de momenten waarop bepaalde doelgroepen kijken. Bijvoorbeeld, als er heel veel kinderen of jongeren bepaalde zaken zien of beluisteren, houdt men daar rekening mee. Dat spreekt voor zich.

Ik kom tot het laatste punt op dat vlak. Collega Vandaele heeft heel terecht gewezen op het belang van bijvoorbeeld sportevents waar gokbedrijven soms toch belangrijke partners zijn. Ik herinner eraan dat ook sport de core business is van de openbare omroep. Er moet verslaggeving zijn over de relevante sportieve evenementen. Dat is ook de reden waarom de mogelijkheid om inkomsten te werven uit gokreclame niet volledig tot nul herleid wordt, omdat we de VRT zeker de mogelijkheid moeten geven om sportevents in beeld te brengen, ook wanneer er een gokpartner betrokken is in die situatie. Dat is nog een belangrijk punt.

Ik wil het belang van deze beslissing onderstrepen. Dit is een historische beslissing van de openbare omroep waarbij men echt het goede voorbeeld geeft. Ik moet zeggen dat ik dat als minister van Media zeer waardeer, maar ook met mijn ander petje op van minister van Jeugd. Er zijn hier ook verschillende ouders in de zaal en virtueel aanwezig. Wat ik in elk geval absoluut wil vermijden is dat kinderen verslaafd geraken. Gelijk welke verslaving kan een mensenleven verwoesten. Ook gokverslaving is zeer ingrijpend. We moeten dat absoluut vermijden. Dat de VRT daar het voortouw in neemt is iets wat ik bijzonder waardeer. Het is een zeer goede zaak voor een publieke omroep.

Tot slot hebben we natuurlijk nog andere mediabedrijven. We hebben vooral nog veel andere maatschappelijke actoren die er ook mee bezig zijn. Het spreekt voor zich dat het goed zou zijn dat zij ook meegaan in die tendens om minder gokreclame in beeld te brengen. Natuurlijk, het globale kader wordt federaal geregeld. Dit is dan ook een duidelijke oproep naar mijn federale collega van Justitie om ook daar werk te maken van een striktere reglementering van gokreclame.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het slotwoord.

Bart Tommelein (Open Vld): Dank, minister, voor uw laatste antwoord. Ik heb nog drie opmerkingen.

Het gaat hier om de openbare omroep. Het pleidooi van een aantal collega's en ook van uzelf voor private bedrijven kan ik volgen, maar dat is hier niet het onderwerp van discussie. Het is duidelijk dat het hier gaat over de voorbeeldfunctie van de openbare omroep. Ik juich het plan toe, maar ik merk in het persbericht dat vandaag verstuurd wordt dat men nog altijd openingen laat.

Minister, er staat letterlijk: "In 2025 zullen we nog maar zelden promotie voor kansspelen op de VRT zien." Men blijft het stopzetten dus nog altijd niet op de agenda plaatsen. Men laat openingen om toch nog, na deze legislatuur in 2025, nog altijd promotie te maken voor kansspelen.

En mijn derde opmerking is deze. Eerlijk gezegd vind ik – mevrouw de voorzitter, ik richt me tot u – de houding van de VRT die persberichten zit te versturen terwijl ik mijn tussenkomst nog aan het houden ben in het parlement ongepast en getuigen van weinig respect. Een parlementslid zet een onderwerp op de agenda, de openbare omroep verstuurt het persbericht nog voor dit debat hier is afgesloten. Ik vind dit echt niet kunnen. Men had minstens kunnen wachten tot dit debat was afgerond en tot alle collega's hun stem hadden kunnen laten horen en tot ik mijn repliek had kunnen geven. Minister, ik denk dat u aan de VRT moet vragen dat, als ze nog persberichten willen versturen en zelf willen scoren, ze eventjes moeten wachten tot het parlement het debat heeft afgerond.

De voorzitter: De opmerking zal gehoord zijn. Meer kan ik daar niet voor doen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Benjamin Dalle, Vlaams minister van Brussel, Jeugd en Media, over de Brussels Declaration en de bescherming van journalisten
– 189 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Journalisten en persmedewerkers worden wereldwijd steeds meer geconfronteerd met geweld en intimidatie, ook in Europa. Zo werden er volgens het recente onderzoek van het European Centre for Press and Media Freedom enkel en alleen al in 2020 meer dan negenhonderd aanvallen tegen journalisten in Europa vastgesteld. Ook 2021 was een moeilijk jaar voor de veiligheid van journalisten. Zo bombardeerde Israël in mei 2021 de gebouwen van de internationale en lokale pers in de Gazastrook. In Wit-Rusland werd in dezelfde periode een vliegtuig aan de grond gezet om een journalist te arresteren en werd een misdadrijver in Amsterdam op klaarlichte dag neergeschoten. Ook in ons land moest eind mei 2021 het gebouw van De Persgroep Media (DPG Media) in Antwerpen ontruimd worden na een dreigbericht uit extreemrechtse hoek.

Redenen genoeg voor de VRT en de RTBF om de Public Broadcasters International-conferentie dit jaar in het teken te zetten van de veiligheid van de pers. Vorige week nog werd de Nobelprijs voor de Vrede uitgereikt aan de Russische en Filipijnse journalisten Dmitri Moeratov en Maria Ressa.

Dit thema was op de jaarlijkse conferentie een heel terecht thema. Die conferentie vond plaats op 30 september. Daar ontmoetten delegaties van publieke omroepen van over heel de wereld elkaar. Ze hebben daar gedebatteerd. Op het eind van de conferentie ondertekende een grote groep van de internationale omroepen, op initiatief van onze eigen VRT en de RTBF, de Brussels Declaration.

In deze verklaring, die nauw aansluit bij de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, roepen de omroepen op om geweld en intimidatie tegen journalisten en persmedewerkers een halt toe te roepen. De ondertekenaars verbinden zich ertoe om zich aan vijf belangrijke principes te houden: het vergroten van de veiligheid van journalisten, crews en mediaprofessionals; het opkomen voor onafhankelijke publieke omroepen; het aanmoedigen van een intelligent en beschaafd democratisch debat; het ondersteunen van een sterk nieuws-ecosysteem met diverse bronnen; het bevorderen van diversiteit, rechtvaardigheid en inclusie binnen de organisaties en de samenlevingen die ze dienen. Ik denk dat die verklaring een belangrijk moment was, een belangrijk signaal.

Minister, wat is uw appreciatie van de ondertekening van de Brussels Declaration op initiatief van en uiteraard ook ondertekend door de VRT en de RTBF?

Op welke manier bent u bereid om vanuit de Vlaamse Regering uw schouders te zetten om elk van de vijf principes van de Declaration kracht bij te zetten en te laten uitvoeren in Vlaanderen, niet alleen binnen de VRT maar in alle media-bedrijven?

Welke concrete initiatieven zult u nemen om ervoor te zorgen dat journalisten en persmedewerkers in Vlaanderen veilig zijn?

U antwoordde op mijn vraag om uitleg van 3 juni 2021 over de dreiging tegen DPG Media dat u contacten hebt gehad met de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) en ook met de kabinetten van de federale collega's om te bekijken welke acties kunnen ondernomen worden om journalisten zo goed mogelijk te

beschermen. Dit lijkt mij een goed moment om u te vragen wat de stand van zaken van deze gesprekken en initiatieven is.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Ik juich de ondertekening van deze verklaring volmondig toe omdat de bescherming van journalisten essentieel is om hen toe te laten hun functie uit te oefenen. De persvrijheid is een van de hoekstenen van onze rechtstaat en democratie en de daaraan gekoppelde vrijheid van meningsuiting uiteraard ook. Om dat op een goede manier te kunnen doen, moeten journalisten veilig hun werk kunnen doen.

Het spreekt voor zich dat de concrete beschermingsmaatregelen verband houden met politionele veiligheidsaspecten en justitiële aspecten die vallen onder de federale verantwoordelijkheid.

Wat de openbare omroep betreft, werkt de VRT aan een aantal acties om de veiligheid van journalisten te garanderen en beschermen.

VRT NWS heeft een vast aanspreekpunt op de redactie waar journalisten en ploegen incidenten kunnen melden. Er kan daarna beslist worden om klacht in te dienen bij de politie.

VRT NWS gaat geregeld in dialoog met organisatoren van bijvoorbeeld betogingen om te vragen mee te waken over de veiligheid van haar mensen op het terrein. Ze doen ook risicoanalyses voor opdrachten waar het risico op geweld tegen journalisten en technische ploegen bestaat. Daar zijn verschillende mogelijkheden. Zo kan beslist worden om met anonieme wagens naar een opdracht te gaan. Er kan bijvoorbeeld voor gekozen worden om microfoons zonder logo te gebruiken. Heel soms wordt er ook voor gekozen om externe veiligheidsmensen mee te sturen om te waken over de veiligheid van het journalistieke team. Dat laatste is natuurlijk uitzonderlijk.

De VRT-nieuwsdienst biedt ook opleidingen aan. Zo worden er bijvoorbeeld tal van opleidingen gegeven aan de VRT-journalisten, zoals 'Hoe omgaan met verbale agressie?'. Verschillende journalisten hebben ook een Hostile Environment Safety Training gekregen. Dat waren vooral de buitenlandjournalisten. Deze opleiding focust op werken in gevaarlijke situaties, zoals oorlogs-, conflict- en rampgebieden. De laatste jaren staat deze opleiding ten dele ook in het teken van meer algemene veiligheid tijdens bijvoorbeeld betogingen of situaties die op het eerste gezicht veilig en normaal zouden kunnen lijken, maar op het tweede gezicht toch risico's inhouden. Wat betreft intimidatie op sociale media en het internet zijn er bij de VRT opleidingen in de maak voor journalisten en presentatoren over hoe om te gaan met online aanvallen. Zo wil de VRT-nieuwsdienst zijn medewerkers weerbaarder maken tegen dit soort gevallen van digitale agressie. Dit is maar een overzicht van de zaken die gebeuren bij de openbare omroep. Maar ik weet ook dat de private collega's van de VRT dat ook als een absolute prioriteit zien binnen hun respectievelijke bedrijven.

U hebt in uw vierde vraag ook gepeild naar contacten met de VVJ en de federale collega's. Er is inderdaad contact geweest met mijn federale collega op Justitie. Men werkt daar aan de herziening van het strafwetboek. Boek 2 werd met input van experts herwerkt en bevat een verzwaring voor bepaalde beroepen. Wij zijn in gesprek met de minister van Justitie om ervoor te pleiten dat ook journalisten aan deze lijst van beroepen worden toegevoegd. Die gesprekken zijn nog niet afgerond, maar als het zover is, zullen we u daar zeker over informeren. Ik denk dat het ook een sterk signaal zou zijn vanuit deze commissie Media als we ook eensgezind pleiten voor de toevoeging van de journalisten aan die lijst, vanuit onze fracties hier aanwezig en de fracties die vertegenwoordigd zijn in de Kamer.

We hebben natuurlijk ook contacten gehad met de VVJ om de veiligheid van journalisten te vergroten. Ook met Binnenlandse Zaken en politie is er een goed contact om voor betere bescherming op straat te zorgen, en te voorzien in een specifieke registratie en betere opvolging van gewelddelicten tegen journalisten.

Wat Justitie betreft heb ik gesproken over de strafverzwaring. Maar er is ook de betere opvolging van gewelddelicten tegen journalisten dat hoog op de agenda staat. Met de mediabedrijven wordt gesproken over beschermende uitrusting, veiligheidstraining, en dergelijke meer. Daar heb ik al naar verwezen.

De VVJ is hier ook erg geëngageerd in. U weet dat zij ook een bevraging hebben gedaan een tijd geleden, waarop ik ook had aangedrongen. Maar zij gaan daar de komende maanden nog verder in gaan. Het gaat bijvoorbeeld over de doorstart en de betere bekendmaking van het Meldpunt Agressie, een betere opvolging van en reactie op meldingen, en eigen veiligheidstrainingen. Verder is er ook de terbeschikkingstelling van een perskaartetui om de zichtbaarheid als journalist te vergroten, de terbeschikkingstelling van beveiligingsmateriaal, en het voortdurend engagement in de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) voor het bevorderen van veiligheid in het buitenland en risicogebieden in het bijzonder.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Bedankt voor uw antwoord. Het is duidelijk: zonder onafhankelijke journalistiek, zonder journalisten die nieuws kunnen garen in alle vrijheid en zonder gevaar van eigen leven, is er eigenlijk gewoon geen democratie mogelijk. Dat zien we helaas in te veel landen buiten Europa, en zelfs binnen Europa.

Die onafhankelijkheid van journalistiek, de mogelijkheid van vrije nieuwsgaring is iets wat we absoluut moeten koesteren en te allen prijze moeten beschermen, net als onze journalisten. In de opsomming die u geeft, is het eigenlijk erg dat we zover gekomen zijn dat we journalisten ook trainingen moeten geven om te leren om te gaan met bedreigingen, zowel op sociale media als fysiek. Dat is natuurlijk iets onrustwekkends. In die zin was ik ook wel verheugd met de Nobelprijs voor de Vrede voor die twee journalisten. Want dat is toch wel een heel belangrijk signaal dat we echt op een kritiek punt staan. We moeten ons daar in Vlaanderen van bewust zijn, en daar alle aandacht aan geven en verder aan werken.

Ik ben verheugd te horen dat u in gesprek bent gegaan met uw federale collega, de minister van Justitie, om journalisten aan de lijst toe te voegen. U zult vanuit onze beweging Vooruit daar ook alle steun voor krijgen. Ook als het gaat over het herzien van een aantal Grondwetsartikelen met betrekking tot journalisten hebben we nog heel wat werk te doen aan de overkant, in het federaal parlement. En ik hoop dat we dat deze legislatuur ook kunnen doen.

Ik ben ook verheugd om te horen dat u ook met private mediapartners hierover hebt gesproken, en dat zij zich hier ook van bewust zijn. Hebt u zicht op welke plannen zij daar concreet toe hebben, of zijn er daar nog geen concrete plannen? Sensibilisering is alvast één goede zaak.

U verwijst ook naar de VVJ. De VVJ is natuurlijk een essentiële speler hierin. Zij doen al heel veel, en ik denk dat het belangrijk is dat we de VVJ als organisatie alle steun kunnen blijven geven.

De voorzitter: Minister Dalle heeft het woord.

Minister Benjamin Dalle: Wat de private spelers betreft, heb ik hier geen exhaustieve opsomming van alles wat zij al doen. Maar ik weet dat zij ook op het vlak van training en veiligheidsscreening al heel wat initiatieven hebben genomen.

Zij zijn zich daar dus terdege van bewust. Dat is ook niet verwonderlijk. Bijvoorbeeld bij DPG Media hebben ze een tijd geleden een heel concrete dreiging gehad met een valse melding. Dus ook bij DPG en ook bij de andere bedrijven zijn ze zich terdege bewust van het belang van de veiligheid van hun journalisten, van hun medewerkers. En zij hebben natuurlijk ook verschillende initiatieven om dat verder te beschermen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Binnenkort hebben we gepland om bij DPG langs te gaan voor een werkbezoek, en ik denk dat dat zeker ook een van de punten is die we in dat werkbezoek moeten meenemen: wat doet DPG Media sinds die dreiging of deed het daarvoor al om journalisten te beschermen?

Het is gewoon heel belangrijk dat we kamerbreed vanuit dit parlement, en u als minister, aangeven dat wij willen dat onze democratie gevrijwaard wordt. Dat betekent dat journalisten in alle vrijheid hun werk kunnen doen. Dat is ter versterking van onze democratie, die onafhankelijke journalistiek. Ik reken daarvoor ook op de collega's. We moeten dat samen blijven bewaken en daar samen voor strijden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.